Programma Werken en ondernemen in een sterke regio

Hoe gaat het met de inzet vanuit ons als gemeente?
Hieronder volgt een toelichting op de impact van Covid op het programma Werken en ondernemen.

Opgaveteam Economische Zaken
Team EZ heeft veel voor haar kiezen gekregen. Vanaf half maart 2020 zijn er ontzettend veel extra ondernemerscontacten (ongeveer 2500) geweest inzake Corona / steunmaatregelen en overige relevante vragen. Daarnaast was het team ook erg druk om alle relevante informatie (steunmaatregelen) te delen met de ondernemers. Na iedere persconferentie en tussentijdse aanpassingen lieten zij de websites van zowel gemeente als bedrijvenkring aanpassen. Ook kregen en krijgen de ondernemers persoonlijk een mail met de nieuwe informatie, maken ze een nieuwsbrief en wordt alle nieuws volop gedeeld via o.a. social media. Er is veel contact geweest met onze partner de ROZ groep vanwege de TOZO – regeling voor ondernemers. Ook heeft EZ samen met het college in de zomermaanden meerdere bezoeken afgelegd bij ondernemers in verschillende sectoren. Dit als “hart onder de riem” en om te horen hoe het gaat. Op dit moment organiseren ze ook zulke bijeenkomsten met bijvoorbeeld de voorzitters van de ondernemersverenigingen. Alle relevante informatie wordt intern ook gedeeld (Covid team / Team EZ en input voor de monitor). Tenslotte is recent in samenwerking met de Bedrijvenkring en de ondernemersverenigingen de actie “Beleg in Berkelland” van start gegaan. Dit om ondernemers te helpen nu liquide middelen te genereren. Ook bieden we de ondernemers een speciale hulplijn (bedrijvenkring / gemeente) die ze altijd kunnen bellen voor informatie en een luisterend oor.

Ondernemers/inwoners waarderen deze inzet, maar hun geduld wordt flink op de proef gesteld blijkt soms uit hun reacties. Er zijn door EZ flink meer uren gewerkt en sommige zaken, zoals ‘de dag voor de Berkellandse Ondernemer’, zijn doorgeschoven.

Samen aan het stuur
Het project Samen aan het Stuur is in volle gang. In samenwerking tussen de gemeenten Oost Gelre en Winterswijk, de Sociale Dienst Oost Achterhoek (SDOA) en Werkbaan Oost (WBO) werken we als Berkelland aan het nieuwe Werkleerbedrijf. Met name het implementeren van de werkwijze dat Voormekaar de integrale toegang is voor het gehele sociaal domein, is belangrijk voor onze inwoners. Dat betekent dat SDOA medewerkers gaan werken binnen de Voormekaar teams. Dit vergt een zorgvuldig ingericht werkproces. Daarbij gaat zorgvuldigheid voor snelheid en wordt een slag om de arm gehouden voor wat betreft de planning.

Vitale kernen
Binnen diverse kernen lopen zogenaamde ‘centrumplannen’. De plannen lopen “gewoon” door. Hoewel Corona op veel momenten zorgt voor een andere (digitale) benaderwijze en de gesprekken natuurlijk ook gaan over Corona, wordt gestaag verder samengewerkt aan de ontwikkeling en uitvoering van de centrumplannen.

Hoe gaat het met de ondernemer?
We krijgen zeer veel signalen vanuit de ondernemers. Alleen de afgelopen 8 maanden al zo’n 2500 extra ondernemerscontacten. Veel ondernemers staat het water aan de lippen. Met name in de horeca, de kappersbranche, de kleding- en schoenenzaken, maar ook in de maakindustrie zijn er veel zorgen. Als gemeente blijven we het contact onderhouden om zoveel mogelijk ondernemers van dienst te zijn en hen te informeren over alle (landelijke) regelingen die er voor hun zijn.

Wat zijn de verwachtingen voor de (middel)lange termijn?

De vraag is wat Corona met de (lokale) economie gaat doen. Hoe ziet de wereld er na Corona uit? Hebben de fysieke winkels in onze dorpen nog bestaansrecht als iedereen via internet is gaan kopen? En wat gaat de verdere digitalisering voor lokale kansen bieden? Hoe gaat het met de horeca verder? Welke producten en welke dienstverlening zijn na Corona in trek? Mogelijk neemt de vraag naar functieverandering in de dorpscentra verder toe. Hoe gaan deze er over 10-20 jaar uitzien en welke invloed hebben wij daarop als gemeente? Op al deze vragen hebben we nu nog geen eenduidig antwoord. We zullen samen moeten blijven optrekken met onze ondernemers om de toekomstvisie zo scherp mogelijk te krijgen en te houden. We hadden al korte lijnen met onze ondernemers en deze zijn door de huidige periode nog “korter” geworden. Samen optrekken, samen bijsturen en samen blijven onderzoeken hoe gemeente en ondernemers elkaar kunnen versterken is en blijft het devies.

Participatie – Werk & Activering

De coronamaatregelen hebben een belemmerende werking op het werk van klantmanagers, accountmanagers, etc. Enerzijds zijn er minder beschikbare vacatures en/of werkervaringsplaatsen beschikbaar als gevolg van een terughoudend personeelsbeleid van werkgevers. Anderzijds is het op afstand begeleiden van werkzoekenden lastig gebleken. Het krijgen van contact verloopt in sommige gevallen stroef. Wanneer er contact is, is dit contact ééndimensionaal, waardoor het motiveren en maatwerk leveren uitdagend is. Een opvallend effect van de coronacrisis op het onderwerp werk en activering, is dan ook een afname in de kosten voor begeleiding naar werk. De verwachting naar 2021 is dat, wanneer de coronamaatregelen afnemen, deze kosten zullen toenemen.
Ondanks deze belemmeringen, moet wel opgemerkt worden dat de medewerkers van SDOA, WSPA en Wbo zich goed hebben aangepast aan de veranderende werkomgeving. Een bijkomend voordeel is dat er in de voorgaande jaren een flinke investering is gedaan in digitaal werken. Van deze investering plukken wij nu de vruchten. Na de nodige aanpassingen tijdens de eerste lockdown in het voorjaar van 2020, is er gedurende de zomerperiode een flinke slag gemaakt in het plaatsen van werkzoekenden op trajecten, werkervaringsplaatsen en vacatures. De tweede lockdown vanaf het najaar van 2020, heeft de positieve resultaten in de zomer grotendeels teniet gedaan.

Participatie – Inkomen

Op het gebied van inkomenswaarborg springt de bestandsontwikkeling het meest in het oog. Als gevolg van de coronacrisis en de bijkomende maatregelen, is het aantal verstrekte uitkeringen in 2020 toegenomen. Waar de doelstelling in januari 2020 nog lag op een bestandsdaling van 2%, is deze door de coronacrisis bijgesteld in een toename van 4%. Per december 2020 laten de Berkellandse bestandscijfers een toename van 2,6% zien. De voornaamste redenen dat klanten in de bijstand terechtkomen zijn instroom uit werk of instroom uit WW. Hiertegenover staat een lagere uitstroom van 28 minder inwoners ten opzichte van 2019.
Naast de bijstandsuitkeringen op grond van de Participatiewet, IOAW en IOAZ, tezamen goed voor ongeveer €8 miljoen, heeft de gemeente in 2020 voor ongeveer € 8,5 miljoen uitgekeerd aan ondernemers, ingevolge de TOZO-regeling. Deze regeling is in principe budgetneutraal, de gemeente wordt hiervoor volledig gecompenseerd vanuit het Rijk. De uitvoering van deze regeling heeft echter wel een flinke belasting gelegd op personele inzet. In hoeverre de gemeente hiervoor gecompenseerd wordt, is onduidelijk.
Voor de middellange termijn wordt gekeken naar de ontwikkelingen in de WW-cijfers. Waar per 30 september 2020 het aantal binnen 6 maanden aflopende WW-uitkeringen nog met 15,5% toenam, ligt dan aantal per 31 december 2020 nog op 9,6%. De inschatting is dat 1/3e van deze groep na aflopen van de WW, in de bijstand terecht zal komen.

Schuldhulpverlening

Bij het uitbreken van de coronacrisis werd al snel duidelijk dat persoonlijke- en/of bedrijfsschulden zouden toenemen. Het stimulerende beleid van de overheid en de oproep aan schuldeisers om coulant om te gaan met betalingsachterstanden hebben ervoor gezorgd dat de klap beperkt bleef. De Stadsbank Oost Nederland (SON) heeft zijn dienstverlening voor wat betreft schuldhulp, bewindvoering, budgetbeheer en het verstrekken van krediet grotendeels op peil kunnen houden, ondanks dat de fysieke loketten in de gemeenten vrijwel het hele jaar gesloten waren. In september hebben we het Platform Financieel Gezond Berkelland bijeengeroepen om een inventarisatie te maken hoe we ervoor staan. Dit platform bestaat uit een brede afvaardiging van professionele en vrijwillige organisaties, woningcorporaties en betrokken inwoners. De gemene deler in de bijeenkomst van september was gematigd positief. Enerzijds viel het aantal aanmeldingen voor schuldhulpverlening, betalingsregelingen, bewindvoering, etc. mee, de situatie bleek vergelijkbaar met 2019. Anderzijds bestonden er grote zorgen voor de groep nieuwe, vaak stille schuldenaars, die de weg naar schuldhulp niet goed weten te vinden.
Een positieve ontwikkeling is de Berkellandse aanpak van ‘Vroeg Eropaf’. Vanaf medio november 2020 zijn wij van start gegaan met vroegsignalering van (beginnende) schulden. Aan de hand van een lokaal gesloten convenant met g/w/e-leveranciers, woningcorporaties en postorderbedrijven, ontvangen wij signalen van betalingsachterstanden. Hierop reageren wij vervolgens actief en outreachend middels een brief of huisbezoek (deze laatste in dreigende situaties). Vanaf 1 januari 2021 is deze werkwijze wettelijk verplicht vanuit de gewijzigde Wet gemeentelijke schuldhulpverlening en ontvangen we ook signalen aan de hand van een landelijk gesloten convenant.

Ondersteuningsmaatregelen Tozo, 1,2,3 en 4
Sinds 17 maart 2020 is de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) van kracht. De Tozo is een van de maatregelen van het kabinet om ondernemers te ondersteunen tijdens de coronacrisis.
De regionale organisatie zelfstandigen (ROZ) toetst alle aanvragen en heeft voorrang gegeven aan ondernemers die aangaven niet over voldoende middelen te beschikken voor dagelijks levensonderhoud.

Tozo 1: vanaf 1 maart tot 31 mei 2020
Doel van Tozo 1 was het zo snel als mogelijk verstrekken van gelden en kredieten aan ondernemers die geen inkomsten meer hadden door overheidsmaatregelen. Door de ROZ zijn tijdens de Tozo 1-periode 651 aanvragen inkomensondersteuning toegekend en 69 bedrijfskredieten - na toetsing - in een zeer korte tijd verstrekt.

Tozo 2: vanaf 1 juni t/m 31 augustus 2020
Vanaf 1 juni is Tozo 2 van kracht. In Tozo 2 zijn aanvullende striktere toelatingseisen opgenomen zoals de partnertoets die geldt bij de aanvraag levensonderhoud. In de Tozo 2 periode zijn 148 aanvragen inkomensondersteuning en 11 bedrijfskredieten toegekend.

Tozo 3: vanaf 1 oktober 2020 t/m maart 2021
Vanaf 1 oktober is Tozo 3 van kracht. In Tozo 3 zijn dezelfde striktere toelatingseisen opgenomen zoals de partnertoets die geldt bij de uitkering levensonderhoud. Per eind 2020 zijn door de ROZ voor Tozo 3 er 147 aanvragen inkomensondersteuning toegekend en 10 bedrijfskredieten verstrekt. Bij Tozo 3 wordt tevens aan ondernemers ondersteuning aangeboden om zich nader voor te bereiden op de toekomst. De behoeften zullen in kaart gebracht worden en welke ondersteuning daarbij nodig is. Dit kan bijvoorbeeld gaan om coaching, advies, bij- of herscholing en heroriëntatie.

Tozo 4: vanaf 1 april t/m juni 2021

De huidige contouren van de Tozo 4 geven aan dat een partnertoets (zoals in Tozo 2 en Tozo 3) blijft gelden en dat er afgezien zal worden van een vermogenstoets.

Algemene beeld achterlopen op de trend landelijke ontwikkelingen:
De overheid heeft meerdere regelingen getroffen om ondernemers die door de pandemie zijn getroffen te compenseren. Onder andere de regelingen Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) en Tegemoetkoming Ondernemers Getroffen Sectoren COVID-19 (TOGS) en Tijdelijke Noodmaatregel Overbrugging voor Werkgelegenheid (NOW) zorgen voor behoud van inkomen van ondernemers en werkgelegenheid van medewerkers.Na een eventueel ontslag volgt vaak eerst een periode waarin de persoon recht heeft op een WW-uitkering. Het aantal WW-uitkeringen is aan het stijgen in onze gemeente. Dit kan in 2021 mogelijk leiden tot een hogere instroom in de bijstand. Het WW-percentage in de regio Achterhoek nam toe van 1,9% in december 2019 naar 2,3% december 2020. De gevolgen van de Corona-pandemie zullen in 2021 verder zichtbaar worden.

TONK
Op 9 december 2020 is door de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid het pakket van Corona-noodmaatregen de regeling Tijdelijke ondersteuning noodzakelijke kosten aangekondigd (Tonk). Doel van de regeling is om huishoudens ruimhartig financieel te ondersteunen die vaak (net) niet in aanmerking komen voor de eerder ingevoerde steun- en herstelpakketten. Dit betreft een brede doelgroep: de doelgroep kan bestaan uit flexwerkers, (ex-) aanvragers Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo), (deeltijd-)WW-ers en Zzp-ers (met of zonder Tozo). Voor hen is er de Tonk, die met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2021 tot en met 30 juni 2021 gaat gelden. De focus binnen de Tonk ligt op woonkosten.

Er is vooreerst in totaal een bedrag van maximaal € 130 miljoen gereserveerd voor het eerste halfjaar van 2021.Voor het eerste kwartaal komt € 65 miljoen beschikbaar. Aan het einde van het eerste kwartaal van 2021 zal op basis van de dan geldende situatie rondom de maatregelen tegen het coronavirus de inzet voor het tweede kwartaal van 2021 worden gewogen. De inzet loopt vooralsnog tot 1 juli 2021. Het exacte bedrag voor de eerste tranche medio maart 2021 door het Ministerie gecommuniceerd.

De regeling Tonk geeft de gemeenten beleidsvrijheid deze zelf te bepalen met het doel dat te doen wat de inwoners daadwerkelijk helpt. Voor deze tijdelijke ondersteuning wordt het bestaande juridische kader van de bijzondere bijstand gebruikt, - echter als middel- maar nadrukkelijk niet als kader hoe te handelen omdat dit niet strookt met de ruimhartige insteek van de Tonk om deze inwoners tijdelijk daadwerkelijk voort te helpen.

Financiën
Zoals geschreven lopen de ontwikkeling en uitvoering van centrumplannen door. We zien hier geen grote verschuivingen financieel gezien. Ook voor wat betreft de uitvoering van de economische agenda verwachten we geen (financiële) consequenties/verschuivingen als gevolg van Corona.

Hoe de Coronacrisis precies gaat uitpakken voor onze ondernemers weten we niet. De huidige (landelijke) regelingen zijn er op gericht om bedrijven zo lang mogelijk steun te bieden. Mochten bedrijven toch het hoofd niet boven water kunnen houden dan heeft dit gevolgen voor hun en hun werknemers. Het aantal mensen dat uiteindelijk een beroep zal doen op bijstand zal waarschijnlijk nog toenemen. Ook ondernemers zelf kunnen op termijn genoodzaakt zijn een beroep te moeten doen op bijstand van de gemeente.